Károk, veszteségek, helyreállítás

(Folytatás az 1. oldalról.)

vadállomány pusztulása ugyancsak jelentős, mert az ártereket éppen a költés és a szaporodás idején öntötte el a víz.

A védekezés költségei szintén tetemesek. Az anyagok egy része elpusztul a tartós vízben. Hatalmas összegeket emészt fel a védekezők ellátása, a szállítás, az élelmezés. *Rendkívül költséges volt a kitelepítések és visszahelyezések lebonyolítása.* Egyelőre még megbecsülni sem lehet a rendkívül igénybevett utak rongálódásának mértékét, hiszen sok helyen csak teljes átépítéssel lehet rendbehozni őket.

Valamennyi népgazdasági ágnak súlyos a teherviselése, és nem is csak a vízzel közvetlenül küzdő térségekben. A védekezés ugyanis mindenhonnan erőket és eszközöket vont el, emiatt sok beruházás építésének üteme csökkent az országban, és a mindennapi termelés ilyen zavarai együttesen ugyancsak a védelmi számlát terhelik. S mindez még kiegészül majd a védelmi anyagok visszagyűjtésének és a helyreállításának a számlájával.

Így egyelőre bármilyen számszerű becslés csak találgatás volna. *A harmadfokú készültség befejezése után lehet megkezdeni a károk, a költségek, a hátrányos következmények tételes vizsgálatát,* illetve a helyreállításhoz szükséges anyagi és műszaki fedezet pontos számbavételét.

● Milyen elvek szerint történik a helyreállítás? Az árvízvédelem gyöngébb pontjai most előtüntek — tartalmazza-e majd a terv ezek megerősítését?

A legfontosabb cél az, hogy *a lakosság és a termelőüzemek károait minél előbb helyrehozzuk.* Sok tanulságot is kínál ez a rendkívüli helyzet, olyat is, amely különben kiszámíthatatlan maradt volna. Például *semmiképpen sem szabad közvetlenül a töltéslábaknál építeni.* Az úgynevezett Tisza-sorok pusztulása nem ismétlődhet meg, a községekben ingyen vagy olcsón kapnak alkalmasabb telket a károsult családok. Valamennyi belvízlevezető csatornát zsilippel kell ellátni.

Tetemes összegekbe kerül majd az árvízvédelmi gátak helyreállítása és helyenkénti erősítése. Így például műszakilag *indokolt az újszegedi töltésnek a fűvészkerti bejáróval szemben fekvő részét megerősíteni.* A töltés itt közvetlenül a meder szélén van, kőburkolata helyenként becsúszott, *meg kell fontolni a töltés hátrább helyezését.* A szegedi belvárosi *mellvédfal újjáépítése már a mostani nagy víz előtt is időszerű volt, most pedig olyan mértékű rongálódás várható az apadással, hogy egyenesen parancsoló szükségletté lép elő.* Minden bizonnyal magasabbra és erősebbre kell építeni.

Rendbe kell hozni a megye igen megterhelt és a védekezési munkák következtében tönkrement útjait; a lakóhelyek általános képe is leromlott a védelmi vonalak közelében, tehát mindenütt költeni kell „nagytakarításra" is. Meg kell gyorsítani a védekezés miatt félbemaradt közműépítéseket, rendbe kell hozni az anyagtárolásra, parkírozásra használt tereket, parkokat. Mindebben nagy jelentősége lehet a már eddig is kibontakozott társadalmi munka-mozgalomnak, mert hiszen nemcsak anyaig kérdés a helyreállítás, hanem elsősorban munkáskéz dolga.

Ezt a feladatot még tartósan magas vízállás esetén is mielőbb meg kell kezdenünk, hogy településeink visszakapák régi arculatukat. Szegeden különösen sürget az ünnepi hetek közelsége.

Segélyek, felajánlások

az árvízkárosultak javára

Nehéz dolog számokban kifejezni az emberséget, pénzben mérni önmagunk segítőkészségét, önnön jószándékunkat. Nemcsak nehéz, lehetetlen is. De az árvízkárosultak javára befizetett összegek — ha nem is mérik a jószándékot — sok mindent elmondanak, jeleznek önmagunkról. Például a 800 tagot számláló makói Lenin téesz felajánlása. A tagok 59 ezer 955 forintot fizettek be a Vöröskereszt gyűjtőíveire. Volt, aki 500 forintot ajánlott fel.

Szegeden a lakóterületi gyűjtés során eddig 196 ezer forint jött össze. Ezt az összeget javarészt a nem dolgozó nyugdíjasok, öregek adták össze. A szegedi járás területén a gyűjtés eredménye eddig 318 ezer 776 forint volt.

A rengeteg adomány, befizetés és felajánlás összegzésére mindeddig még nem volt mód. A Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsánál kapott tájékoztatás szerint a megyében a június 12-i adatok szerint 8 millió 718 ezer forint volt a gyűjtés eredménye. Azóta ez az összeg meghaladta a 12 milliót is. És a felajánlások, befizetések üzemektől, vállalatoktól még mindig jönnek.

A héten megkezdődött a segélyek kifizetése is. Makón eddig 60 ezer forintnál többet fizettek ki a károsultaknak. Algyőn 11 családot részesítettek természetbeni segélyben, köztük olyanokat is, akik mindenüket elveszítették. Családonként itt 3—4 ezer forint értékű ruhanemű és egyéb eszközöket osztottak szét.

Holnap Magyarországra érkezik a szudáni államfő

Gaafar Mohamed *Nimeri,* a Szudáni Demokratikus Köztársaság forradalmi tanácsának elnöke *Losonczi* Pálnak, az Elnöki Tanács elnökének meghívására hétfőn hivatalos baráti látogatásra Magyarországra érkezik. Mint ismeretes, a szudáni államfő ezt megelőzően Jugoszláviában és Bulgáriában járt.

Nimeri mostani hivatalos baráti látogatása hazánkban új lendületet ad a magyar—szudáni kapcsolatok és az együttműködés további kiszélesítéséhez és megszilárdításához.

Pillantás a Royalra

Kész lesz-e a nyáron a szálloda?

Piroslanak a hatalmas ablakkeretek, a régi épület tetején már ott csillog ezüstösen a reklámszerkezet fémváza. De belül még por, hulladék, fölösleges drótok és deszkák. A Royal jövendő drinkbárjában körülnézők közül talán csak *Barna* György, a kivitelező szegedi építő vállalat igazgatója reménykedik abban, hogy az utolsó hajrá meghozza az eredményt, és a határidő — hányadik határidő? — körül valamikor elkészül ez az újjászületni nehezen akaró szálló.

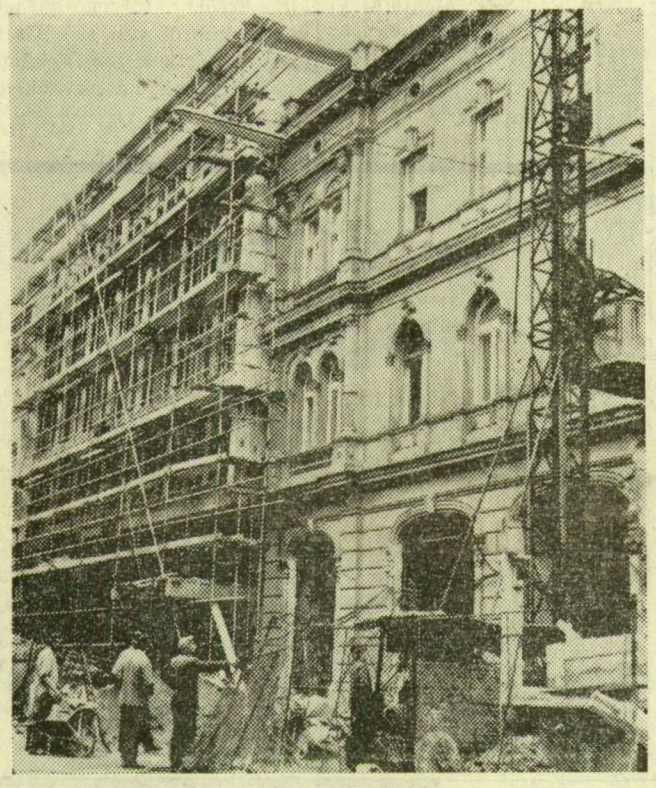

Módosított meglepetések

Azt azonban az igazgató is hangsúlyozza, hogy csak akkor haladhatnak, *ha nem kell újabb és újabb módosítással szembenézniük.* Mert például asztalosokat ezekben a napokban az vonja el a munkától, hogy a megrendelt és elkészült beépített szekrényeket át kell alakítani: az áttervezett előtérnek megfelelően.

A legtöbb bajt az okozta, hogy — szinte az utolsó pillanatban — egy *második liftaknát kellett építeni.* Az eredeti terv elkészülte óta ugyanis változtak a szállodai előírások, a személylift mellett kötelező a teherlift is. Az új liftakna a kapcsolószoba helyére került, annak ismét új helyet kellett találni. Építés közben kellett a drinkbár ötletéhez alkalmazkodni, vagy éppen újravésetni a falakat, amikor kiderült, hogy rossz helyre kerülne a fűtőtest.

Most mintegy *százhúsz ember dolgozik megfeszített ütemben, ünnepnapokon is* a Royalban. Ezekben a napokban mindenütt helyükre kerülnek a halványzöld csempék, tükörfényes ajtók csillognak itt-ott. Elkészült a zenés eszpresszó állmennyezete, helyére került, a terem zárófalára a Fehér-tó állatvilágát ábrázoló mozaik. S hétfőn újabb erősítés érkezik a fővárosból az országos szakipari vállalattól.

A tervező véleménye

A szőregi ktsz ízléses világító falát már felrakták, de — mutatják — tervezői zűrzavar következtében a kezelőnyílások olyan helyre kerültek, ahol — a megrendelés utáni áttervezés következtében — nem lehet kinyitni őket: csövek mögé, vagy éppen a szellőzőbe. Az eszpresszó része mögött pedig a félemeletig hiányzik egy fal: nincs megoldva tervezése. Szóval, sűrűn emlegetik az építők a tervezőt is.

Maár Márton, a Csongrád megyei tanács tervező vállalatának munkatársa, akinek kezemunkáját Szegeden a tízemeletes munkásszálló is őrzi, meggyőző dátumokat sorol: 1965-ben kaptak megbízást a *tanulmányterv,* maj a *kiviteli terv* elkészítésére, ezt 1966. november 12-én adták át a megbízónak. 1967. december 5-én *áttervezés,* 1969 márciusában költségvetési *áttervezés,* 1969 májusában szerkezeti *áttervezés* következett.

— Az eredeti megbízás lényege az volt, hogy a régi szállodaépületnek a teljes rekonstrukciójával, a Kölcsey utcai részen foghíjbeépítéssel, az udvarban a Hungária Vállalathoz tartozó szállodákat ellátó mosoda kialakításával tervezzünk szállodai komplexumot. Ebben egy eszpresszó is helyet kapott már. Később a mosodai rész feleslegessé vált, oda irodák jönnek. A főprobléma az volt egyrészt, hogy az első terv elkészítése óta szemléletbeli változást is hoztak az évek, igényesebbek a követelmények, mások például a gázkazánra vonatkozó előírások. Az eszpresszóból zenés eszpresszó lett, a társalgó egyrészéből drink-bár, helyet kellett teremteni e teherliftnek. Sokszor már a megvalósult dolgok megváltoztatását igényelték. A tervező tehát arra volt ítélve, hogy kompromisszumokat kössön. Ráadásul a kivitelezőben sem találta meg azt az összefoglalóan látó, szervezettebb, rugalmasabb munkát nyújtó partnert, akire itt szükség lett volna.

Tábla a jövőnek

A Royal Szálló — remélhetőleg már a nyáron megkedvelhető — eszpresszójának falára tehát mozaik került. Elkelne oda egy tábla is, ami tanulságokat sorol, és figyelmeztet. Arra, hogy *mostanság néhány év alatt elavul, ami ma még új:* megváltozott árak, építőanyagok, fűtésmódok húzhatják át az elkészült terveket. A végeredmény ilyenkor mindenképp csak a *drága kompromisszum lehet,* s *ezt a tanulságot nem fedheti el az elegáns csempék, hófehér ajtók, neonfeliratok csillogása sem.*

Veress Miklós

Kulcs a hősiességhez

Hősi eposz... Jobb, találóbb kifejezés aligha juthat az ember eszébe, mikor az árvízi hetek hosszúhosszú krónikáján tűnődik. A küzdelem, amit a természet elszabadult-nekivadult erőivel vívott és vív az emberi akarat, olyan, mintha csak a leggazdagabb képzelet, egy érzelmi magasfeszültségben ízzó lélek teremtette volna. Hisz annyi benne a rendkívüli, annyi a csodával határos, a szinte hihetetlen elem.

S ugyanez a töprengő, aki egyik pillanatban a gigászi árvízcsaták férfi seregét eposzi hősökhöz hasonlítja, azon veszi észre magát, hogy *minél jobban azonosul a küzdőkkel, annál természetesebbnek érzi a költői túlzásokat, annál valóságosabbnak a csodadolgokat.* S azt vallja: ami hihetetlennek tűnik, az a magától érthetődő, természetes — mert az az igazán, mélyen emberi.

Ezt az eposzt nem a leggazdagabb képzelet teremtette, nagyon is a mi társadalmi valóságunkban gyökerezik. A szocialista társadalom értékeiben, erőtartalékaiban. Nagyszerű tanúságtétel az az út, amelyet a veszedelemhozó első napoktól a még mindig veszéllyel terhes mostaniakig megtettünk.

„Hasonlat mit sem ér... felötlik, s eldobom" — írja Radnóti Miklós a Tétova ódában, mikor a szerelem „rejtett csillagrendszerének" kifejezésével küszködik. Mintha hasonló gonddal-kétséggel küszködnénk mi, a toll emberei, manapság, mikor az elemek és emberek összecsapását, a megpróbáltatásokat és győzelmeket, az egyéni sebesüléseket és közösségi vérátömlesztéseket próbálnánk szavakba foglalni. Tudjuk, az igazság nem adatszerű, nem leltározható elég híven. Hisz valójában az új meg új árhullámoknak, a vízmércét verő újabb tiszai, marosi, körösi centimétereknek az emberség eleven hegyláncai tudtak és tudnak ellenállni. Aminthogy a forint összegek sem képesek kifejezni, mindazt az értéket, az áldozatkészségnek azt az elemi erőtörését, amely országszerte megmutatkozott, mindjárt a kezdet kezdetén. S a kezdeményezések, az egyszázalékos túlteljesítési akciók aranyfedezetét, az érett társadalmi felelősségérzetet is csak közelítőleg lehet érzékeltetni, mikor a felajánlásokról hírt adunk.

„Magától értetődik" — ez a szó a kulcs az emberek hősiességéhez. Ebből ered minden, az is, hogy az elemek erejére még elemibb erővel tudtunk felelni. Felötlik egy kép: az esőkkel, felhőszakadásokkal vert hatalmas vízgyűjtő-terület, az ember látja maga előtt a szilaj zúdulást, ahogy érből, patakból, folyóból igyekszik a tengernyi víz a Tiszába. És látja azt is — ha elég erősen lehunyja a szemét, biztosan látja: szerte az országban megnyílnak a titokzatos zsilipek, a szocialista emberség zsilipjei, indul a másik áradás. A Gátépítő a Gátromboló ellen.

Mindannak, a rendkívülinek, példátlannak, természetellenesnek, amit a hosszú árvízi hetek hoztak, így, ezzel a magától-értetődikkel felel a mi szocialista társadalmunk. Javainkat prédálta az ár, szegényebbek lettünk, erről is megvannak az első adataink. De, együtt a homokzsák-adogató országnyi láncban, jobban megismertük egymást, tettenérhettük magunkban azt a hatalmat, amely nem hagyja magát legyőzni. Ezért hihetjük, hogy a sokakat otthontalanná űző áradat évszakát az összetartozás új honfoglalásaként is emlegetik majd az emberség példáit csokorba kötő jövendő krónikások.

SIMAI MIHÁLY

Száz év alatt megkétszereződött hazánk népessége

Megjelent az 1970. évi népszámlálás kiadványsorozatának első kötete, amely az összeírás előzetes adatait teszi közzé, csaknem 400 oldal terjedelemben. A kötet a többi között a népesség fejlődésének és megoszlásának alakulásáról ad képet. Az adatokból megtudjuk, hogy száz évvel ezelőtt — 1870. január 1-én, az első hivatalos magyar népszámlálás időpontjában — hazánk jelenlegi területén 5 millió lakos élt. Azóta a népesség száma 106 százalékkal — 10 315 597-re — növekedett. Jelenleg az ország területén 15 százalékkal többen élnek, mint a felszabaduláskor. A népsűrűség — a 93 030 négyzetkilométeres országterületre számítva — négyzetkilométerenként 111 fő, ami néggyel több mint 10 évvel ezelőtt volt.

Mindig a viszonylag békés időszakokban volt legmagasabb a népességszaporulat. 1890 és 1910 között ez az arány meghaladta az évi 1 százalékot. A legutóbbi évtizedben az átlagos szaporodás — évi 0,35 százalék — összehasonlítva az elmúlt század megfelelő adataival, igen alacsony. Ez a természetes szaporodás csökkenésének a következménye, amit főleg a csekélyszámú születés okozott.

A népszámlálási kötet megjelenésével egyidejűleg érdekes összeállítás készült az ország legidősebb lakóiról. A népszámlálást követően ugyanis — 1970 tavaszán — a számlálóbiztosok mégegyszer felkeresték a 90 éves és ennél idősebb lakosokat. A vizsgálódás célja az öregek életének megismerése volt. A kérdéseket úgy állították össze, hogy a feldolgozás a lehetőség szerint hűen tükrözze az öregkorúak élettörténetét és jelenlegi helyzetét. A vizsgálat alkalmával hat 104 éves lakost — öt nőt és egy férfit — találtak, ők az ország legöregebb állampolgárai. Az összeírt százévesek száma 49, közülük 35 nő és 14 férfi. A 90—99 évesek száma az adatfelvétel időpontjában megközelítette a hétezret — mintegy kétharmadrészük nő.

A bolgár és a csehszlovák külügyminiszter Budapesten

Ivan *Basev,* a Bolgár Népköztársaság külügyminisztere és Jan *Marko,* a Csehszlovák Szocialista Köztársaság külügyminisztere szombaton Budapestre érkeztek, hogy részt vegyenek a Varsói Szerződés tagállamai külügyminisztereinek június 21—22-i tanácskozásán.

A Ferihegyi repülőtéren Ivan Basevet és Jan Markót *Péter* János külügyminiszter fogadta.